

Üç Büyük Kulüp Futbol Taraftarının Sosyal Kimlikleri Ve Şiddete Bakış Açıları

ÖZET

Bu çalışma, İstanbul'da futbol müsabakalarına giden 3 büyük kulüp olarak adlandırdığımız; Fenerbahçe, Galatasaray ve Beşiktaş kulüp taraftarlarının sosyal kimliklerini ve şiddete bakış açılarını belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada her kulüpten 100'er kişi olmak üzere toplam 300 futbol taraftarına Ziya Kuruç tarafından kullanılan bir anket uygulanmıştır. Anket, taraftara stadyum çevresinde ve toplandıkları özel mekânlarında birer uygulanmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde frekans analizi uygulanmıştır. Araştırmaya katılan futbol taraftarların sosyal profilleri ön plana çıkarıldığında, taraftarların büyük bölümünü genç yaş grubun oluşturduğu, eğitim düzeylerinin beklenenin aksine yüksek olduğu, maçlar dışında da sahaya gittikleri, tribün liderlerinin olduğu ve bunu gerekli gördükleri, takımdaşlarıyla fazlaca özdeşleştikleri, dış sahada %18,7'nin yol ücretini dernek/kulübün karşıladığı belirlenmiştir. Ayrıca maç günü taraftarın %28,3'nün düzenli olarak alkol kullandığı, iyi taraftarların takımı uğruna her şeyi göze alabilmesi gerektiğini, şiddetin başlıca sorumlusu olarak hooligan, kulüp yöneticileri ve medyayı gördükleri, sahaya aile ile gidilmesinin güvenlik açısından tehdit oluşturacağı görüşünü taşıdıkları saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Futbol Taraftarı, Şiddet, Sosyal Kimlik

ABSTRACT

Social Identification And Viewpoint To Violence Of 3 Big Club Fans

This study was made to evaluate social identification and viewpoint to violence of Fenerbahce, Galatasaray ve Besiktas Sport Club spectators that are called as 3 Big Club contributing football completions in Istanbul. In this study, a public survey that used by Ziya Kuruç was subjected to 100 person for each club, a total of 300 football spectator. The survey was performed around stadium and in special areas for each spectator. A frequency analysis was performed to evaluate the results.

In viewpoint social profiles of football spectators in contributing the study, the results showed that the spectators were generally the young peoples, went to stadium without football completion, had tribune a leader and believed the require of this, the education levels were high against expectation, liked the time consuming on together, paid by the club of 18,7 % of transport fee. In addition to, the results showed that 28,3 % of the spectators drunked to alcohol, believed the request to make everything for teams of themselves, firstly as responsible from violence the hooligans, club managers and medias, and do not secure for families.

Keywords: Football Fans, Violence, Social Identity

**Ayşe Türksoy
Maksut Çiçek
Mehmet Bayansalduz***

*İstanbul Üniversitesi
Beden Eğitimi ve Spor
Yüksekokulu
*Gençlik ve Spor
Genel Müdürlüğü*

İletişim Adresi
*Ayşe Türksoy
İstanbul Üniversitesi
Beden Eğitimi ve
Spor Yüksekokulu
Avcılar / İstanbul
Telefon
0212 473 7070 / 18750*

GİRİŞ

Seyirlik oyunlar arasında en çok ilgiyi gören ve büyük bir seyirci kitlesine sahip olan futbol, toplumun her kesiminde gördüğü büyük ilginin yanında bir takım toplumsal olaylarında gerçekleşmesine neden olmaktadır. Futbol gibi önemli sayıda insanı farklı bir ruh halinde bir alanda toplayan spor karşılaşması, gelir düzeyi farklılıkları, kültürel hor görülmeler, kitle ruhu, genel ve kısmi hızlı sosyal değişme süreçleriyle yakından ilgilidir (6).

Çağımızda profesyonel futbol, pazarlanabilir

bir ürün haline gelmiş ve ticarileşmiştir. Bu sebeple futbol kulüpleri veya profesyonel futbol takımı sahipleri, pazardan fazla pay almak için kulüp taraftarlığım teşvik edecek tavır ve tutumlar içine girmişlerdir (1).

Günümüzde seyirci ve seyircilerin davranışları, bunların kişilik özellikleri bir tartışma konusu haline almıştır. Son yıllarda tribünler birer problem arenası haline almış, seyircilerin ve taraftarların davranışlarında istenmedik yönde değişiklikler olmuştur (8).

Futbol takımı taraftarlığının psikolojik ve sosyal nedenlerle ortaya çıktığı söylenebilir.

Taraftarlar zaman zaman kendi özel yaşamlarındaki beklentilerini ve umutlarını takımı veya kulübün başarıları ile doyurmaktadır (8). Bu araştırma futbol seyircilerinde taraftarın sosyal kimlikleri ve şiddete bakış açılarının ortaya konulması amacını taşımaktadır.

MATERYAL VE METOD

Anket soruları, Ziya Korum 'un "Türkiye'de futbol fanatikleri; Sosyal Kimlik ve Şiddet" adlı çalışmasında kullandığı 21 soruluk anketin yanı sıra sosyo demografik özellik ve taraftarlık kavramına yönelik 5 soruyla birlikte toplam 26 sorudan oluşmaktadır. Anket üç büyük kulübün; Fenerbahçe, Beşiktaş ve Galatasaray, futbol taraftarlarına uygulanmıştır. Anket uygulaması üç büyük takımın maç gününde statlarda bulunan 300 taraftar ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada anket yoluyla elde edilen verilerin tanımlayıcı istatistiksel analizleri SPSS 10 programı kullanılarak yapılmıştır. Değerlendirmede frekans analizi uygulanmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Araştırmaya katılan taraftarların gönül verdikleri kulüplere göre dağılımı.

	Sayı	Yüzdelerik Dağılım
Galatasaray	100	33,3
Fenerbahçe	100	33,3
Beşiktaş	100	33,3
Toplam	300	100,0

Araştırmaya katılan 300 taraftarın her kulüpten eşit sayıda olmasına dikkat edilmiştir.

Tablo 2. Araştırmaya katılan taraftarların yaş durumu.

YAŞ	Sayı	Yüzdelerik Dağılım
12-15	9	3,0
16-19	40	13,6
20-25	95	31,6
26-30	64	21,3
31-35	32	10,6
36 ve üzeri	60	19,9
Toplam	300	100,0

Ankete katılan taraftarların %31,6'lık çoğunluğu 20-25 yaş aralığında değişmiştir.

Tablo 3. Araştırmaya katılan taraftarların yaş durumu.

CİNSİYET	Sayı	Yüzdelerik Dağılım
Erkek	226	75,1
Bayan	74	24,9
Toplam	300	100,0

Ankete katılan taraftarların %75,1'i erkek, %24,9'bayandır.

Tablo 4. Araştırmaya katılan taraftarların nüfusa kayıtlı olduğu yerler.

ŞEHİRLER	Sayı	Yüzdelerik Dağılım
İstanbul	192	63,8
Ankara	40	13,6
İzmir	37	12,3
Diğer	31	10,3
Toplam	300	100,0

Ankete katılan taraftarların %63,8'inin nüfusa kayıtlı oldukları il İstanbul'dur.

Tablo 5. Araştırmaya katılan taraftarların eğitim düzeyi.

EĞİTİM	Sayı	Yüzdelerik Dağılım
Okur-Yazar Değil	1	0,3
İlkokul Terk	12	4,0
İlkokul	20	6,6
Ortaokul Terk	8	2,7
Ortaokul	42	14,0
Lise	109	36,5
Üniversite	100	33,2
Master-Doktora	8	2,7
Toplam	300	100,0

Ankete katılan taraftarların eğitim düzeyinin en çok %36,5 oran ile lise olduğu görülmüştür.

Tablo 6. Araştırmaya katılan taraftarların meslek durumları.

MESLEK	Sayı	Yüzdelerik Dağılım
İşçi	43	14,3
Çıracı	6	2,0
Öğrenci	104	34,7
Memur	28	9,3
Esnaf	27	9,0
Serbest Meslek	53	17,7
Boş Gezer	14	4,7
Emekli	10	3,3
Pazarıcı	4	1,3
Şoför	5	1,7
Diğer	6	2,0
Toplam	300	100,0

Ankete katılan bireylerin çoğunluğunu %34,7'lik oranla öğrenciler oluşturmaktadır.

Tablo 7. Taraftarların futbol maçı dışında da sahaya gitme durumları.

	Sayı	Yüzdelerik Dağılım
Evet	154	51,3
Hayır	146	48,7
Toplam	300	100,0

Katılımcıların %51,3'nün futbol dışında da sahaya gittikleri, %48,7'sinin ise gitmedikleri ortaya çıkmıştır.

Tablo 8. Taraftarların yaşadığı bölgede takımlarına ait kiraathane ya da denek olup olmaması.

	Sayı	Yüzdelerik Dağılım
Evet	161	53,7
Hayır	139	46,3
Toplam	300	100,0

Ankete katılan taraftarların %53,7'sinin yaşadıkları bölgede takımlarına ait denek yada kiraathanenin mevcut olduğu görülmüştür.

Tablo 9. Araştırmaya katılan taraftarların alkol kullanma durumları.

	Sayı	Yüzdelerik Dağılım
Her gün	32	10,7
2-3 Günde	31	10,3
4-5 Günde	14	4,7
Haftada Bir	25	8,3
15 Günde Bir	25	8,3
Ayda Bir	25	8,3
Özel Gün/Zamanlarda	64	21,3
Kullanmam	84	28,0
Toplam	300	100,0

Ankete katılan taraftarların %28'i alkol kullanmazken, %21,3'ü Özel Gün / Zamanlarda, %10,7'si her gün, %10,3'ü 2-3 günde bir kullandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 10. Araştırmaya katılan taraftarların maç günü alkol kullanma durumları.

	Sayı	v
Kullanırım	85	28,3
Kullanmam	165	55,0
Ara sıra	50	16,7
Toplam	300	100

Ankete katılan taraftarların %55'inin maç günü alkol kullanmadıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

Tablo 11. Araştırmaya katılan taraftarların maç günü ne zaman nerde içtikleri.

	Sayı	Yüzdelerik Dağılım
Evde	55	18,3
Stadyum Çevresinde	59	19,7
Tribünde	2	,7
Dernek /Kahvehane	16	5,3
Maçtan Sonra	29	9,7
Diğer	139	46,3
Toplam	300	100,0

Ankete katılan taraftarların 46,3'ünün maç günü alkol kullanmadıkları ortaya çıkmıştır.

Tablo 12. Taraftarların futbol maçına gittiğinde ücretinin kim tarafından karşılandığı.

	Sayı	Yüzdelerik Dağılım
Arkadaşım	26	8,7
Kulüp/dernek/lokal	44	14,6
Kendim	227	75,7
Diğer	3	1,0
Toplam	300	100,0

Ankete katılan taraftarların %75,7' si maç ücretlerini kendileri karşıladıklarını belirtmiştir.

Tablo 13. Taraftarların dış saha maçlarındaki yol masraflarının karşılanması.

	Sayı	Yüzdelerik Dağılım
Arkadaşım	16	5,3
Kulüp/dernek/lokal	56	18,7
Kendim	200	66,7
Diğer	28	9,3
Toplam	300	100,0

Dış saha yol masraflarını taraftarın %66,7'si kendileri tarafından karşılandığını belirtmiştir.

Tablo 14. Metroya ücretsiz binmekten hoşlanıp hoşlanmamasına ilişkisi.

	Sayı	Yüzdelerik Dağılım
Hoşlanırım	152	50,7
Hoşlanmam	148	49,3
Toplam	300	100,0

Katılımcıların %50,7'si metro veya trene ücretsiz binmekten hoşlandıklarını, %49,3'ü ise hoşlanmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 15. Taraftarların takımdaşları ile zaman geçirmekten hoşlanma durumları.

	Sayı	Yüzdelerik Dağılım
Evet	214	71,3
Hayır	18	6,0
Bazen	68	22,7
Toplam	300	100,0

Taraftarların %71,3'ü takımdaşları ile birlikte zaman geçirmekten hoşlandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 16. Taraftarların diğer takım taraftarlarını önemseme durumu.

	Sayı	Yüzdelerik Dağılım
Evet	188	62,7
Hayır	112	37,3
Toplam	300	100,0

Ankete katılan taraftarların %62,7'si diğer takım taraftarlarını önemsediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 17. Takımları aleyhinde kötü söz söylendiğinde ne yaptıklarına ilişkin durum.

	Sayı	Yüzdelerik Dağılım
Öfkelenir / Sinirlenirim	152	50,7
Küfrederim	35	11,7
Kavga Ederim	23	7,7
Sessiz Kalırım	90	30,0
Toplam	300	100,0

Ankete katılan taraftarların %50,7'si takımları aleyhine kötü söz söylendiğinde sinirlendiklerini belirtmişlerdir. Sessiz kalırım diyenlerin oranı ise %30 olarak görülmüştür.

Tablo 18. Taraftarların takımlarının tribün liderlerinin olup olmasına ilişkin durumu.

	SAYI	Yüzdelerik Dağılım
Evet	293	97,7
Hayır	7	2,3
Toplam	300	100,0

Araştırmaya katılan taraftarların %97,7'si takımının tribün lideri olduğunu, %2,3'ünün olmadığını belirtiyor.

Tablo 19. Taraftarların tribün liderine gerek var mı sorusuna ilişkin durumları.

	SAYI	Yüzdelerik Dağılım
Evet	269	89,7
Hayır	31	10,3
Toplam	300	100,0

Ankete katılan taraftarların %89,7'si tribün liderlerine ihtiyaç olduğunu düşünmektedir.

Tablo 20. Taraftarların maç gününde takımının renk ve sembollerini taşıma durumu.

	SAYI	YÜZDELİK DAĞILIM
Evet	290	96,7
Hayır	10	3,3
Toplam	300	100,0

Taraftarın %96,7'sinin maç gününde takımının renk ve sembollerini taşımaktadır.

Tablo 21. Taraftarların takımı için hiç kavga edip etmedikleri durumu.

	SAYI	YÜZDELİK DAĞILIM
Evet	134	44,7
Hayır	166	55,3
Toplam	300	100,0

Ankete katılan taraftarların %55,3'ü takımları için kavga etmediklerini, %44,7'si ise takımları için kavga ettiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 22. Taraftarların gerekli gördüğünde takımı için kavga edip etmeyeceği.

	SAYI	Yüzdelerik Dağılım
Evet	173	57,7
Hayır	127	42,3
Toplam	300	100,0

Ankete katılan taraftarların %42,3'ü takımları için kavga etmeyeceklerini, %34'ü ise gerekli gördüklerinde takımları için kavga edebileceklerini belirtmişlerdir.

Tablo 23. Taraftarın sporda şiddetin başlıca sorumlusu olarak gördükleri kişi ve kurum.

	SAYI	Yüzdelerik Dağılım
Medya	71	23,7
Kulüp / Yönetici	75	25,0
Holiganlar	91	30,3
Hakemler	31	10,3
Sporcu	2	,7
Antrenör	8	2,7
Taraftar	22	7,3
Toplam	300	100,0

Ankete katılan taraftarların %30,3'ü sporda şiddetin baş sorumlusu olarak holiganları gösterirken, %25'i kulüp ve yöneticileri, %23,7'si ise medyayı göstermektedir.

Tablo 24. Araştırmaya katılan taraftarlara göre taraftar olmanın yeterli göstergesi.

	Sayı	Yüzdelerik Dağılım
Maça gitmek	87	29,0
Televizyonda izlemek	38	12,7
Takımın Ürünlerini Satın Almak	27	9,0
Her Fedakarlığı Göze Almak	148	49,3
Toplam	300	100,0

Taraftarların %49,3'ü taraftar olmanın yeterli göstergesi olarak takım için her türlü fedakarlığı göze almak olduğunu belirtmişlerdir. Bunu %29 ile maça gitmek diyenler izlemektedir.

TARTIŞMA

Bu araştırmada Türkiye'de üç büyükler olarak kabul edilen Fenerbahçe Spor Kulübü, Galatasaray A.Ş., Beşiktaş Jimnastik Kulübü futbol taraftarlarının sosyokültürel durumu ile şiddete bakış açılarını tespit etmek amacıyla frekans analizi ile değerlendirme yapılmıştır. Bu araştırma verilerine bakıldığında ankete katılan taraftarların % 52,9'u 20-30 yaş arasındadır. Bu sonuç bize taraftarların genelde genç tabir edilen kişilerden oluştuğu ve Kuruç'un holiganlar üzerinde yaptığı araştırma sonucuyla büyük benzerlik göstermektedir. Bu sonuç, Türkiye nüfusunun önemli bir kısmının genç nüfus olmasına bağlanabilir. Földesi'nin Macar futbol taraftarları üzerinde yaptığı araştırmada genel çoğunluğunun 21-30 yaş aralığında olduğu, Marsh'ın araştırmada İngiliz futbol holiganlarının 13-17 yaş aralığında olduğu belirlenmiştir(4). Çağlayanın konyaspor taraftarları üzerindeki araştırmada ise ilk sırayı 15-20 yaş grubu almıştır (3).

Araştırmamızda taraftarların cinsiyet durumlarına bakıldığında büyük bir çoğunluğunun erkek olduğu görülmektedir. Erkeklerin oranı %75,1 iken bayanların oranı ise %24,9'dur. Basında ve stadyumlarda gördüğümüz olaylarda erkeklerin her zaman ön planda olması bizim sonucumuzu doğrular niteliktedir. Bahadır'ın yapmış olduğu çalışmada, cinsiyet dağılımı incelendiğinde %1,8 ile bayan, %98,2 ile erkek taraftarın oldu-

ğu görülmektedir (2).

İstanbul'da üç büyükler olarak adlandırılan kulüplerin taraftarlarının eğitim düzeylerine bakıldığında en yüksek oranın lise, devamında üniversite mezunlarının olduğu ve az sayıda da olsa master/doktora yapmış taraftar olduğu görülmektedir. Çağlayan'ın araştırmasında Konyaspor seyircisinin eğitim durumlarının İstanbul'daki üç büyük takım taraftarları kadar olmasa da yüksek bir oranda benzer olduğu söylenebilir. Lise mezunlarının %35,3 ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir (3). Kurtiç'in araştırma sonucunda %43.0 ile lise mezunları, Bahadır'ın taraftarlar üzerindeki çalışmada üniversite/yüksekokul mezunları %42.4 ile genel çoğunluğu oluşturmuştur. Koruç'un holiganlar üzerinde yapmış olduğu çalışmada ise %48.10'unun ortaokul mezunu oldukları ve üniversite eğitimi olan kişilerin ise %11.17 ile (4). bizim yaptığımız çalışmaya göre düşük seviyede olduğu saptanmıştır. Bu sonuca dayanarak futbol taraftarının holiganlarına göre eğitim düzeylerinin yüksek olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan taraftarların %63.8'i gibi büyük bir bölümü bulunduğu kentin nüfusuna kayıtlı olduğu belirlenmiştir. Oysa Koruç'un çalışmasında fanatiklerin önemli bir bölümünün bulunduğu kentin nüfusuna kayıtlı olmadığı görülmüştür.

Araştırmaya katılan taraftarların mesleklerine baktığımız zaman bireylerin çoğunluğunu %34,7'lik oranla öğrenciler oluşturmaktadır. Taraftar arasında işsiz kesimin ise sadece % 4.7 olduğu görülmektedir. Benzer bir sonuç olarak Bahadır'ın çalışmasında %39.4 ile öğrenciler (2). Levent var'ın araştırmasında ise benzer şekilde %31.1 ile öğrenciler ilk sırada yer almıştır (7). Taraftarların %90'ı televizyonda takımının maçlarını izlemekten hoşlandıkları, %71'inin futbol maçı dışında da maç izledikleri, ayrıca %51.3'ünün futbol maçı dışında sahaya gittikleri görülmektedir. Taraftarlıkta takıma bağlılık futbola sınırı olmadığı görülmektedir. Kurtiç'in araştırmasında katılımcıların % 80.5'i futbol haricinde diğer spor karşılaşmaları izlediklerini belirtmişlerdir (5). İki araştırmanın sonucu da birbirini destekler niteliktedir. Koruç'un bulgularında ise fanatiklerin futbol maçı dışında sahaya gitmeme ve diğer spor karşılaşmalarını izleme eğilimleri olduğu (4) saptanmıştır.

Taraftarların %53.7'sinin yaşadıkları bölgede takımlarına ait dernek veya kiraathanenin mevcut olduğu görülmektedir. Takımlarına ait dernek veya kiraathanelerde, %32'si hoş vakit geçirdiklerini belirtmektedir. Kadın taraftarın % 24.9 olduğu düşünüldüğünde bu oranın genelde yüksek olduğu söylenebilir.

Sporda şiddete yol açan unsurlardan bir tanesi ve en önemlisi de alkoldür. Yapılan çalışmada maça gelen taraftarların alkol kullanma durumlarına bakıldığında; taraftarların %45'inin maç günü alkol kullandıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Bu sonuç Koruç'un holiganların büyük bir çoğunluğunun maç günü alkol aldıkları bulgusuyla farklıdır. Bu farklılığın bizim çalışmamızda yer alan kadın taraftarların % 24.9 olması durumuna da bağlanabilir. Alkol kullanmayanların, kadın taraftarlarında etkisiyle az farkla çoğunlukta olduğu görülmektedir. Fakat kullananların sayısı da azımsanamayacak kadar önemli olduğundan taraftarların alkol etkisiyle şiddete ve saldırganlığa eğiliminin olabileceği göz ardı edilmemelidir. Maç günü alkol kullanan taraftarın %19.7'si stadyum çevresinde ve %18,3'ü evde alkol kullandıklarını belirtmişlerdir. Sporda şiddete yol açan unsurlardan bir tanesi ve en önemlisi de alkoldür.

Ankete katılan taraftarların stadyuma maç izlemeye gittiklerinde

%75.7'si maç ücretlerini kendileri karşılamaktadır. Dış saha yol ücretlerini ise %66.7'si kendileri %18.7'in kulüp/dernek tarafından karşılandığı belirlenmiştir. Bu sonuçlara bakıldığında futbol maçına giden taraftarın büyük çoğunluğunun maç ücretleri kendileri tarafından karşılandığı görülmektedir. Bu sonuç bize taraftarların takımları için harcamadan kaçınmadıklarını, kulüp ya da derneklerden hiçbir beklentileri olmadan bütçelerinden bir pay ayırabildiklerini göstermektedir.

Katılımcıların %50.7'si metro veya trene ücretsiz binmekten hoşlandıklarını belirterek norm dışı davranış sergilemektedirler. Taraftarların büyük çoğunluğu takımdaşları ile birlikte vakit geçirmekten hoşlandıklarını ve diğer takım taraftarlarını da önemsediklerini belirtmişlerdir.

Ankete katılan taraftarların çoğunluğu takımları aleyhine kötü söz söylendiğinde öfkelenedikleri, küfür ettiklerini belirtmişlerdir. Şiddet ve saldırganlık konusunda öfkenin kontrol edilememesi önemli bir etkidir. Bunun yanı sıra sonuçlara bakıldığında "kavga ederim" diyenlerin yüzdesi de en düşüktür. Sonuç olarak, taraftarlar takımları hakkında kötü söz söylendiğinde sosyal kimlikleri ön plana çıkarak sözel şiddete başvurabilmekte fakat holiganlık boyutuna taşımamaktadırlar.

Taraftarların %97.7'si takımlarının tribün lideri olduğunu ve %89.7'si tribün liderlerinin varlığının gerekli olduğunu belirtmişlerdir. Bahadır'ın araştırmasına göre amigoların taraftarı büyük çoğunluğunu olumlu (%36.6) ve olumsuz (%22.2) etkilemektedir. Ayrıca %38.4'ü amigoların şuursuz hareket ettiklerini, %36.2'si olayları ateşlediklerini, %18.4'ü amigoların davranışlarıyla taşkınlıkları önlediklerini belirtmişlerdir (2). Tribünde amigolardan kaynaklı yaşanan olumsuz olaylara rağmen İstanbul'da tribün liderlerinin gerekli olduğu vurgulanmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların %96.7'si maç gününde takımlarının renk ve sembollerini taşıdıklarını, %83.3'ü takımlarının renk ve sembollerini maç dışında da taşıdıklarını belirtmişlerdir.

Taraftarların takımları için genel olarak kavga edip etmedikleri sorulduğunda %44.7'i kavga ettiklerini belirtmişlerdir. Bu çalışmada %24.9'u kadın taraftar oluşturulduğu düşünüldüğünde bu oranın önemli olduğu ve taraftarların şiddete yakın yönlerinin olduğunun bir göstergesidir. Levent Var'ın araştırmasında taraftarın sadece %16.6'sı saldırganlık olaylarına katılmıştır (7). Taraftarlar % 57.7'si, takımları için gerekli gördükleri durumda kavga edebileceklerini belirtmişlerdir. Kurtiç'in araştırmasında maç esnasında veya sonrasında kavga olaylarına katılma durumuna ilişkin görüşlerini, taraftarların %74,9 hiçbir zaman yanıtını vermiştir (5). Bu sonuç Kurtiç'in ve bizim bulgularımız arasında farklılık olduğunu göstermektedir. Ayrıca taraftar olmanın yeterli göstergesi olarak % 49.3'ü takım için her türlü fedakarlığı göze almak olduğunu belirtmişlerdir.

Taraftar şiddetin baş sorumlusu olarak sırasıyla, holigan, kulüp yöneticileri ve medyayı görmektedir. Çağlayan'ın araştırmasına göre seyircilerin müsabaka esnasında saldırganlığa yönelmelerindeki en önemli faktör olarak %36.8 oranıyla hakemin yanlış tutum ve davranışları bulunmuştur. %26.7'lik oranıyla rakip seyircinin olumsuz davranışları seyircileri saldırganlığa yönelten 2. faktör olarak bulunmuştur (3).

Bu bulgulara göre araştırmaya katılan 3 büyük kulüp taraftarının diğer kulüp taraftarlarına göre, taraftarlık kavramı algısının farklılık gösterdiği, belirli bir bölümünün bazen şiddete kayan eğilim ve davranışlar içerisinde olabileceği, değişen şart ve duruma göre holigan özellik gösterebileceği söylenebilir. Bu

bulguların desteklenebilmesi için daha büyük taraftar kitleleri üzerinde araştırma yapılması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

1. Acet M (2001). *Futbol Seyircisini Fanatik ve Saldırgan olmaya Yönelten Sosyal Faktörler*, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi Ve Spor Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
2. Bahadır Z. (2006) *Futbol Seyircisinin Sosyo-Ekonomik-Kültürel Yapısının Şiddet eylemine Etkisi*, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Niğde.
3. Çağlayan S.H. (2003) *futbol Seyircisinin Sosyo-ekonomik-Kültürel Yapısının Şiddet Eğilimindeki Rolü Konyaspor Örneği*, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Konya
4. Kuruç Z. Bayar P Arslan F. (2005). "Türkiye'de Futbol Fanatikleri: Sosyal Kimlik ve Şiddet", *Futbol Müsabakalarında Terörün Nedenleri ve Önleme Yolları*, Bilimsel
5. Kurtiç N. (2006). *Futbol Seyircisini Saldırganlığa İten Psiko-sosyal Nedenler (Sakarya İl Örneği)*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya
6. Şahin H.M. (2003). *Sporda Şiddet ve Saldırganlık*, Nobel Basım Evi,
7. Var L. (2008) "Futbol Seyircilerinin Spor alanlarındaki Saldırganlık Davranışları Hakkında Betimsel Bir Çalışma (Kırşehir İli Örneği)", Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara
8. Yüksel H. Doğan B. Moral S. Acar M.F. (1998). *Futbolda Şiddetin Toplumbilimsel Boyutları*, Hacettepe Üniversitesi Futbol Bilim ve Teknoloji Dergisi, Yıl:5, Sayı:1,